

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф., на по године 3 ф., на четврт
године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштом
упутницом непосредно админи-
страцији „Гл. Црног.“ на Цетиње,
или отпратиштина новина на
коју драго пошту; у коме је на-
ручице, може се претплатити
код г. *Петра Рамадановића*, књаж.
пр. агента у Котор а Доњем се
шиљу уредиштво. Рукопис се
не враћају.

За огласе плаћа се: за
сваку рјеч или за број од пет
цифара по 3 новчића за први
пут, а за сваки даљи пут по 2
новчића.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ

— Његово Височанство Госпо-
дар данас је кренуо пут Никшића. У
пратњи Њег. Височанства је Високо-
преосвештени Митрополит г. Митрофан.

— Њихова Царска Височанства
Велики Књаз Петар, Велика Књагиња
Милица, Књаз Ђорђе Романовски, Вој-
вода Лајхтенбершки, Књагиња Стане
Романовска, Војвоткиња Лајхтенбер-
шка, и Његова Свјетлост Књаз Петар
Карађорђевић са својом Свјетлом дје-
цом, отпутовали су у недељу преко
Котора нарочитијем парабродом. У
четвртак су узвишени гости са Кња-
жевском породицом били на Крушевцу
и походили Подгорицу, а у петак су
на „Даници“ учинили излет на скадар-
ско Језеро. У суботу уочи Њиховог
поласка у освјетљеној општинској
башти свирали је музика и пуштавали
су ватромети, у присуству многоброј-
ног грађанства.

— У понедељник 24/12 маја, као
на дан рођења Њезиног Величанства
инглеске Краљице Викторије, било је
у дворској капели благодарење, у при-
суству Књажевске Породице, дипло-
матског тијела, и државних велико-
достојника. Послије благодарења госп.
Кенеди, министар инглески при Двору
Његовог Височанства Господара, при-
мао је честитања. У вечер је г. Кенеди
дао велики објед, на ком су били Њ.
Височанство Престолонаследник Књаз
Данило и наши великодостојници са
госпођама. По обједу је слиједило саоп-
штење са играчком, на ком су били чланови
дипломатског тијела са госпођама. Вој-
ничка музика свирала је пред инглеском
легијом за вријеме честитања и за
вријеме објед.

— Г. Тефак-бег, адјутнт Њ. В.
Султана отпутовао је посећи својеручно
писмо Њ. В. Господара за Султана.
У печер његовог одласка био је у Двору
дине, на ком су били позвани Њ. Е.
г. Феџи-паша, извапредни посланик и
опуномоћени министар на Цетињу са
секретарима и нашим министрима. Њ. В.
Господар одликовао је г. Тефак-бега
II-ијем степеном Данилова реда.

— У сриједу, као на дан кру-
нисања Његовог Величанства Цара
Николе, Његово Превасходство г.
Аргиропуло, царско руски извапредни
посланик и опуномоћени министар, дао
је објед, на ком су били позвани Ви-
сокопреосв. Митрополит г. Митрофан
и наши државни великодостојници.

— Г. Дебре, министар француске
республике, са госпођом отишли су на
осуство у Париз. Уочи свог одласка
давали су бал, на ком су били Њ. В.
Књаз Наследник и Њ. Св. Књаз Мирко,
наши министри са госпођама и дипло-
матски кор. Бал је трајао у најбољем
расположењу до 1 сата послје поноћи.

— Његово Височанство Господар
паименован је г. Евгена Поповића за
кошсула Црне Горе у Риму.

— Г. Кућински, аустро-угарски
министар-резидент на Цетињу, отпуто-
вао је са својом госпођом у Опин, гдје
ће провести лето.

— Г. Шербина, царско руски
кошсу у Скадру, и отпратио послава
на Цетињу, отпутовао је за који дан
у Скадар, на ће се онег повратити на
Цетиње. Њ. В. Господар одликовао је
г. Шербину III-ијем степеном Дани-
лова реда.

— Дознајемо да је Њ. В. Краљ
Александар одликовао г. III. Пигета,
наставника Њ. С. Књаза Мирка, III-ијем
степеном реда Св. Саве.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

ЦЕТИЊЕ 16 маја

На посредовање велесила побје-
доносна Турска није се обзирала, док
није заузела сву Тесалију и из Епир
истиснула грчку војску. Порта је,
истина, одговорила велесилама на њи-
хово посредовање, али захтјевајући
такве услове, које је сама унапријед
знала да ниједна од велесила не може
примити, али је тијем турска војска
добила времена, да доврши своје опе-
рације како на тесалијском тако на
епирском бојишту, што је и била свр-
ха онјих њезивних прећеранијех за-
хтјева.

Кад се чуло, да Турска захтјева
десет милиона турскијех дпра ратне
контрибуције, укидање постојећих
уговора односно грчкијех поданика у
Турској, и особито сву Тесалију, пре-
стонички листови, свију велесила у
један глас осудише те захтјева, на
које се не треба владама држава,
које састављају јевропски концерт,
ни осврћати. И ту се показало нај-
потпуније сагласије јевропског кон-
црта, јер петроградско „Н. Време“
као бечки „Фремденблат“, париска и
лондонска штампа, као римска и бер-
линска, као да су се договориле, у
истоме смислу проговорише: биће и
преставници велесила у Цариграду
проговорили на Порти у истоме смислу
али нижим тоном: али сва та једно-
душност јевропског концерта није мо-
гла задржати побједоносну турску
војску, док се Цар Никола није обра-
тио непосредно Султану у корист при-
мирја, и примирје је одма наступило.
„Ово примирје је почетак преговора,
о миру, потврђује власт и утиљв јевроп-
ског концерта у источнијем стварима
— вели „Персеверанца“ — јер је из-
вјесно, да су велесиле међу собом не-
сагласне и да су ратујуће странке оста-
вљене саме једна према другој, Грчка
не би добила примирје прије него би не-
пријатељ дошао у Атину, нити мир без
губитка Тесалије и исплате јаке ратне
контрибуције. Једнодушност којом владе
заискане примирје, пошто су Грчку
нагнале, да се на њих ослони, и којом
изјавише да се не могу допустити прво-
битни турски захтјеви, у Илдиз-Кјоску
учини утисак, који појача лично посред-
овање Цара Николе, *чија је телеграф-
ска честитка много важнија због онога
што је хтјела рећи него ли због онога
што је рекла.* Абдул-Хамид, ком је било
негодно да понусти непосредно посла-
ницама, морао је бити весео, што му
се пружида прилика да учини из љу-
бави једном Цару свом другу и при-
јатељу, на што су га хтјели припутити
дипломатскијем путем. А и владе Ње-
мачке, Аустроугарске, Инглеске, Фран-
цуске и Италије морале су са задовољ-
ством поздравити генијални корак Цара
Николе, *ма да су у томе надозреле
доказ, да се у рукама оног узвишеног
младића, подполковног Францом Јосиф-
ом и Вилхелмом, наоди управа међу-
народне политике на истоку“.*

Најновије петроградско „Н. Вре-
ме“ овако предупређује п отив несп-
мистичкијех новинарскијех гласова у
току наступившијех преговора: „По-
слије закључка формалног примирја,
по свој прилици, наступиће порпод
преговора о условима коначног мира,
и наравно, Порта ће се постарати, да
што више узможе постићи себи кори-
сти. Треба чекивати најнотурјечиве

извјештаје о току преговора, па и
привремено заустављање тога тока.
*Али нека се не губи из вида, да су
послови Грчке данас у рукама Русије,
коју је на то Јевропа опуномоћила, и
која је већ доказала како Султан ува-
жава добро расположење рускога Цара.
Брзина, којом је Абдул-Хамид испу-
нио прву жељу Царскога Заштитника
Грчке, јесте кулминациони чин дана-
шњег политичког положаја. То увиђају
у западној Јевропи да не могу боље,
и ако, може бити, и не свуда једнако
искренијем задовољством. Под моћи-
јем покровитељством рускога Цара Гр-
чка ће изаћи са што се узможе мањи-
јем утиљвом из оног жалосног поло-
жаја, у који су је довели лукави
савјети иностранијех „филелана“ и без-
умно самоуображење бившега мини-
старства Делијаносова, које није хтје-
ло слиједити сав ете држава, које су у
истини биле пријатељски расположене
према Грчкој.“*

ГРЧКО-ТУРСКИ РАТ

ТЕСАЛИЈСКО БОЈИШТЕ.

На Вурђевдан је била велика битка
код Фарсале, коју су сјутри дан Турци
заузели. Главна Грчка војска отоле се
повукла код Домокоса, а Смоленцова,
напустивши Велестино, код Амирроса. То
је била посљедња убојна линија грчке
војске у Тесалији, и ма да су велесиле
посредоваале у корист примирја, побје-
доносна турска војска није одустала од опе-
рација на Тесалијском бојишту, него је
Едем-паша прикупио војску и разређивао
је, како ће не само те посљедње тачке
Тесалије освојити, него и главну неприја-
тељску војску ту околити, и прекинути јој
повлачење у Отријске горе, које се подижу
на старој граници Грчке. О тијем припре-
мама „Агонција Хавасова“ добила је 3 маја
из Ларисе следеће изјавише: „С турске
се стране живо ради, и ако се чини, да
се ништа не ради, како ће се заузети
грчки положај код Домокоса. У Лариси су
стигли многобројни батаљони ради потпоре.
За ухођење грчке војске предузета су
потреба кретања. Услед рђавог кинповитог
времена, тешко ће се моћи одмицати по
друмовима и наступити према непријатељу,
што сви официри жаде. Јучер је било код
Чатерли близу Фарсале пушкарања, али
без икаквијех даљих последица. Ухваћена
су два грчка шнијуна, од којих један под-
официр. Они веле да код Домокоса има
25.000 Грка ушанченијех. Тешко је у Фар-
сали живјети, јер војска често туда пролази
и оставља за собом видљивијех трагова.
Како су становници избјегли, Хасан-паша
поставио је нове власти“. Затим следећег
дана из Фарсале истој агенцији јављају,
да се Едем-паша налази још у Текији, с
ове стране жељезничке пруге, на друму
што од севера води преко пруге у Фар-
салу. У Фарсали су подигнуте болнице
гдје се налазе и три француска љекара. У
Лариси се чуло, да је Калабаца, посљедња
тачка на жељезничкој пруги од Вола преко
Тријале, заузета. Од ново-мобилсанијех
батаљона одаслато је 40 на тесалијску
границу, а 32 у Епир. У султановом двору
најесу добре воље према Едем-паша, а
тако исто ни према епирском командату,
што тако споро руководе ратне операције.

И 5 маја, из јутра, отпочело су бој
код Домокоса предстраже, на око подна
отпочела је ватра на свој убојној линији,
која је трајала до мрака. Центрум и лијево
крило под генералом Макрисом и генералом
Мавромихалисом били су се одржали у
својијем положајима, али десно крило,
Мастранина бригада, било је потиснуто из
свијех својих положаја. Услед тога цијела
грчка убојна линија није се могла одржати,
и ноћу повукла се у Отрис планину, ка
кланцу Фурки и Антиници. Услед тога је
и Смоленци добио наредбу да се повуче.
Пораз грчки дошао је поглавито д топова.
Турска је артиљерија не само бројно јача
била од грчке, него је и својијем калибром
много надмашнија од ње. Тако су само у
центруму пуцала 72 топа с турске стране,

а с грчке стране само 24 и то лакшега
калибра. Исто тако Грци су потцјењивали
турску убојну силу, јер су држали да на
њих удара само 30.000, а кад се бој заме-
тнуо било је преко 60.000 Турака. Престо-
лонаследник је у првим редовима учество-
вао у битци. Генерал Мавромихали је
рањен. Вијести о губитцима се не слажу:
из Цариграда веле, да је остало 1600 Грка
мртвијех и рањенијех, а Турака много мање;
а из Атине на против, да су Турци изгубили
преко изаде, а Грци тек 220. Пошто су
били одбијени турски нападаји на центрум
и лијево крило, изгледало је да је победа на
грчкој страни; али је турска војска, при-
кривши свој покрет хвала пожару околнијех
села, што је запазила, обишла десно крило,
очевидном намјером, да прекине Грцима
повлачење, и Грци су се морали повући к
Отрису, као што смо на вине рекли.

ЛЕГИЈА ГЕРИВАЛДИНАЦА.

Како су све извјештаје са бојишта
по јевропскијем листовима шиљали полу-
званични дописници, којијема је била сврха,
да гасе оне симпатије, што је грчка борба
у јевропскијем народима изазивала, тако
су не само најнеповољније вијести о рат-
нијем способности Грка распростирали,
него су и италијанске добровољце свакијем
погрдама обаснали. У Италији је био
велики покрет добровољаца, и влада је
имала посла, да их задржи. Два параброда
је зауставила, и само су могли кришом по
неколика дохваћати се грчке обале. Како
је одушевљење било овладао италијанском
омладином, један универзитетски љак у
Сицилији, кога је као малољетног полиција
задржала на молбу родитеља, из очајања
се убио! Генерал Канцио, zet славног
Гарибалдија, био је окупио преко 1000
добровољаца, али није могао да их прене-
ше из Бенове. Гиноти Гарибалди, син легендар-
ног јунака, стивганин у Грчку, окупио
је праве Гарибалдинце, што су се ту находи-
ли и учествовао је у битци код Домокоса на
лијевој крилу у бригади Канлианоса.
Ту је пало 10 мртвијех Гарибалдинаца, и
међу њима члан италијанског парламента
Фратти. Како је то личност била, види
се из следећег. Сједицу италијанског
парламента од 7 маја отворио је председ-
ник Запардели следећом бесједом: „Вртем
претужбу дужност саопштанајући парла-
менту телеграм из Дамје, јучерашњег
датума, што сам примео од Рићога Гари-
балдија, који гласи: Данас у јуначком
јуришу италијанско легије против десног
крила непријатељског погину члестни Фратти.

— Вијести, која јавља како се у оној
несрећној борби још један пут потврдило
јунаштво италијанско, придружује се туга,
што нас је поразила за храбријем нашијем
другом. Њега је од скоро по други пут
послао народ у ову камару, али га је зако-
нодавној радији одузело одушевљење, које
га одведе да жртвује свој ж-
вот у обрану светога начела
слободе народа. Просвешћени
ум, као што је био Антонија
Фраттија, срце тако племенито,
као што је било његово, морало је
осјећати неодољиво привлачење
рата за независност Грчке,
оне земље којој припадају
прародитељи човјечије мисли,
оне земље чије је име свето
свијема душама, заљубљени-
јем у ствари лијене и узвише-
не. И Фратти, слиједећи предање зап-
чањено код Сактерије крвљу од Сан Торе
Санта Роза, умрије на бојишту, Леони-
дом обесмиреном, у борби, чија несрећа
пружи нов понос храбријема и смјелијема
духовима италијанскијех добровољаца. (Жи-
во одобравање.) У овом часу његове смрти,
што га овјенчава бесмртном славом, тре-
бали да спомињем његов живот? И нећу
него да кажем, да га је његов ватрени патри-
отизам, као што га је сада одвео у
Грчку, водио да се бори год. 1866 у
Трентино, г. 1867 на Ментану, г. 1870
код Дијона (у Француској) да га је
овај ватрени патриотизам чврстом посто-
јаношћу руководио кроз вас живот; да је
као публициста, адвокат, посланик у зако-
нодавном тијелу по два пута, у свакој
манифестацији своје рединости, савјесне,
умне, просвијешћене, бранио вазда ваље
слободе и демократије; да су пријатељи
и противници познавали у њему доброту
уљудну и љубавну, које се ја, јако постре-
сав, у овоме часу сјећам многијех доказа.

(Живо одобравање.) Али његово пожертвовање за велико начело независности народа, његова смрт вриједи колико најславнији живот. Нека је част безгранична оваквијем мученицима, који доказују, да је у нашој отаџбини вазда будно осјећање, које оживљаје херојска пожертвовања, да се вазда понављају сјајни и снажни примјери старијих врлина! „Најживији, једнодушни, непрекидни аплаузи.“ Иза пресједника су говорили три члана парламента великом поштом и саучешћем, а министар Привилегија у име владе придружио се овоме спомену.

Ево каквијех људи има међу онијема Гарибадинцима, против којих су толико писали несавјесни дописници; а њихова крв проливена код Домоса највредније је обрала част имена, које носе.

Међу мртвијема Гарибадинцима је официр Пина, а међу рањенијема Кипријани, који је заповиједао једном четом још прије рата, на македонској граници, и капетан Казанова. По једној вјести и син Риџота Гарибардија био би лако рањен.

ЕПИРСКО ВОЈИШТЕ.

Пошто се из Епира грчка војска прикупила у Арту, предузимала је опет офензиву противу непријатеља на разнијем тачкама; али су најзначајније битке трајале код Грибова, које су трајале до самог примирја. Ту су Грци изгубили 550 момака и 33 официра. Погинуо је полковник Панајанопуло, чија је смрт произвела јак утисак. Мајор Маносис смртно рањен у главу и у бок није преставао викати: „напријед!“ Приповиједа се велика издржљивост, што су ту Грци показивали. Исти војници борили су се 48 сати без прекидања, по дажду и готово ништа не једући, што и туркофилска извјешта потврђују. Један турски званични извјештај од 4 маја гласи: „Грци су покушавали да продеру преко Гримнице у Грибово. После битке на висовима Гримнице и Грибова, сузбио из је Фајик-паша с великијем губитком. Код Панасовог моста Турци су сузбили грчку пјехоту и артиљерију. У битци код Кумузадеу обје стране су задржале своје позције, али се подробности не знаду. После тридневне битке турски губитци су незнатни.“ Али је следећег дана други извјештај из Цариграда гласи, да су у Епир послана 32 батаљона, да је Хиалис-паша, заповједник уређена корпуса такођер у Епир отпављен Саад-Един-паша замијенио Осман-пашу у команди дивизије, да су Турци изгубили 357 војника и 13 официра мртвијех и рањенијех, а Грци преко 1.000; што све свједочи, да Турцима није лак положај на епирском бојишту.

На сваки начин, примирје није затекло грчку војску на турском земљишту у Епиру, дочим је сва Тесалија у турскијем рукама, послје пет недеља ратовања.

Надамо се, да ће иза примирја и мир сlijедити.

СТРУЧНИ СУД.

Новосадска „Застава“ доноси из пера војничког стручњака:

Прије по што ће буре да наступи, црна пјега се укаже на азур-плавом небу, хоризонт се замагати, сунце се помрачи и

наступи вјема тишина, за тим једном свијетне и грме и — буре је ту.

Таква слика бјеме Грчка после објаве рата. Ниједаред не наступила нијема тишина. Турци су објавили, рат а на то није рачунао нико. Ратоборност ницезе као дим. Пред очи поче да излази чиста и позитивна слика. Грвоједни ратници охладно се. Шта, ако је краљ ипак имао право?!

— По докле сад quid est Eteria?! Шта ће сад да раде она два буцаста господина министра, који потајно бјеху вјерне и непоколебљиве пријатеље Етерије?

Сад вам се сво испунила жеља, сво рата, тог мора крии, јер сад не воде малене бројеве на Индусу устанике вође Девеле и Пењети, које сто на жртву пренијели тамо са 3000 витешких им бораца, него се Едем-паша као лавина креће са 120.000 витезова, да се разрачуна с вама за оне многе повреде границе.

Овоме се није надао нико, јер народ на лига је била потпуно увјерена о томе, да ће велике силе држати Турску у шаху и да се ова неће смјети ни помати. Крај тога македонска бунда даће Турцима пуне руке посла, те ће рат да се ограничи на престо чаркање устаника, а прави рат ће тек онда да наступи, кад се то прохте Грцима. Тако је себи замишљала рољевос етерија.

Међу тимем друкчије се догодио и тако се изродило судбоносно безглавље. Грчка има сталне војске око 15.000 момака. Међу тим господин Метаза, велезаслужни министар рата мислио је, кад он каквој родољубивој и пожртвованој души натакне на главу качкет са бијелим пером и у руке јој тугне заруљајућу „Алвинци“ калибра, да је тиме створио модерног војника.

У овоме је донекле имао право госп. Метаза, јер храбрих срдаца бјеше доста, али под качкетом бјеше мало војничкога знања, а нарочито под његовим.

Таквих војника послао је господин Метаза у Ларису од прилике на 70.000, који број је послаој евојко на 85.000 са оних 15.000 редовних војника на граници.

Од ових 85.000 момака отишло је из Атине само њих од прилике 10.000, који су разумјевали и знали да се крећу у батаљоним војничким редовима, остали су ишли којекако у гомилама, као устаници и тек су се на граници површно вјежбаали.

О знацима убојне трубе или о већим тјелесним покретима, напред описани ревернисти и добровољци, нијесу имали ни појма.

Коњица им је изгледала као бандеријум по источњачком кроју, који се не може употребити за коњичку акцију. Топције су им међу тим без махне. Добро извјежбајни војници су то. Часници с малим изузетком, оспособљени су у страним војскама, образовани су и знају стране језике.

О страним добровољачким четима, које су уређивали Грчку, можда ћу говорити доцније — ако ме не буде жао хартије.

Толико о Грчкој војсци, а сад би ваљало да рекнем коју о „устројеним“ положајима њеним на граници.

на челу главног штаба. Манифест Наполеонов француском народу говораше, да је сврха рата, да се Италија ослободи, а не да промијени господара: а Француска ће добити у награду пријатељски народ, који ће јој дуговати своју независност. Наполеон стиже у Бенову 12 маја, и први га поздравља Кавур: „Вићете задовољни — рече му Цар загрљивши га — јер се ваши планови остваривају.“

Булај, који је хтио упанути у Пјемонт, пошто је прешао Тибино, губио је вријеме, чинећи планове и промјењујући их, док је могао напанути Торин, да је био одлучнији, и то је само могло оправдати прву погрешку ушудања. Заузеће престонице није могло одлучити рат, али је могло изгледати побједом, која пшаше уздигнути храброст аустријске војске. Савезницима је било остављено вријеме, да се концентрирају код Тортоне, и да узму офензиву. Аустријци се повукоше к Апенинима, али су покушавали да заузму висове Кастеља, што владају путем у Пјаћенцу. Ту се, код Монтебела, сусретоше са савезничком војском, која одржа потпуну побједу, ма да су аустријске силе биле знатно веће. У исто доба Гарибади са својом малом војском прешао је Лаго Мајоре и смјело је продор дубоко преко непријатељске границе. Нијесу имала топовца, коња тек до десетет, што су поједини добровољци имали сопствене: све племићи и пјесници, љекари и млади адвокати, док су официри били ветерани: све легендарни хероји. Брзијем покретима појављујући се, где им се нијесу надали, Гарибади посједе све околине ломбардских језера. Булај, који из почетка не даваше важности добровољцима, посла 10.000 војника, да их уништи и покори устале, који им се свуда придружаваху. Гарибади их сузби 27 маја код Сан Фермо, и још нијесу били постигли своју сврху, када буду опозвани послје битке код Мађенто. Добровољци су наста-

Нећу да морим читаоце са топографским описивањем ових положаја. Та само нам ваља легитимно прегледати мапу, па ће и невешт читач мане да увиди, да је судбина већ при одређивању турско-грчке границе унесрећила јединско оружје; да ли су пак овој лијепој граници оваки крој дали кројачи граница великих сила или прост случај — то је тешко пресудити.

Доста међу тим то, да су дуж цијеле границе доминирајући положаји на турском земљишту, нижи висови пак на грчком, те су тако дакле и у дефанзивном положају слабији долази у дио Грцима.

Све што овдје до сад рекосмо, познато је било и војним часницима и редовцима, али се за то ни један од њих не уплаши, него је само по кртовно вршио своју дужност и хладнокрвно стајао у убојној линији — говорећи — то тражи од нас наша домовина, дакле, умримо.

Прије објаве рата патнциали су се један с другим у вредноћи, јер кад би свршили тешке послове око утврђења, својеволно су модали подласнике ријечима: „Да се вјежбамо мало, господине, јер смо још невешти.“

И за тим су учили или вјежбали се од ране зоре до мркле прака, без икаква гуњања, без и једне ријечице, само да би одбранили голо, неплодн стјење македонско, љубљену домовну. Противника нијесу омадоважавали, јер су знали, да ће имати пјела са витешком турском војском. Познају се они већ, та вјековима се потком лила крв међу њима.

Да ће грчка војска бити нобијеђена, то је непристран стратега могао за извјесно да зна већ после боја од 40 сахата, и да ће овде да наступи катастрофа, и то бјеше истина.

Али да је војска, која се према храбрим турским војницима више од 70 сахата онако добро и дјело владала, тако страшно бјехала са бојног поља, као што разгласише по неке стране новине — то је прећеривање.

Турци су побједили Грке, то је истина; Грци су се повукли, и то је истина, али да је грчка војска на онако страховит начин бјехала, то је преста фантазија.

Јесте, бјезало се из Ларисе, али је бјезало пренашено становништво, жене, дјца и рањени војници.

Код Фарзале међу тим поново бјеше концентрисан велики дио грчке војске.

Да би међу тим разумио узроке овога не успјеха грчког и лајко, покушао сам да по свом скромном схватању наведем овјен преходне догађаје. Од часа, кад је рат објављен, т. ј. од 16—17 априла поћу по рим. кал. почео је бој на цијелој убојној линији, од Незероса до Арте, дакле од Тесалије доје до Епира.

Турци су у својим великим и јаким и на цијелој бујној линији доминирајућим положајима: Скомда, Диската, Доменика, Каскнеј, Еласона и јаки Мелеко-град, мирно чекали на нападај Грка, који нијесу дали, да се на њих дуго чека.

Пуконик Смоленски иде од Ревене на Дамаси, Тимопула код Богузине продире напријед и такођер се папти, да дође до Дамаси. — Пуконик Ђуро Мавромихели и Мастрани нападају код Гри-

вили своје дјело к Брешији и Валтелини, гдје су тако успјешали, да им се дивно генерал Хајн, који је био послан противу њих.

Послије сукоба код Монтебела, француска војска тајно окрену побочнијем правцем, науштивши Вогеру, одакле јој се Булај надао да ће на Пјаћенцу, линијом Селије, између Камеријано и Казале. 30 маја наиђе на предстраже непријатељске, и слиједећи дан је учествовала у битци, у којој покушај непријатељски, да опет заузме Палестро, буде одбијен. Ту је Виктор Еманујил био на челу савезничке војске, не обзирјући се на све опомене. Та је битка славна са јуначкијех јуриша бајонетама.

Послије Палестра Булај је намјеравао науштити Ломбардију, али се томе противио Франц Јосиф, који се нахођаше у Верони. Војска аустријска се сасвијем повлачаше, када мораде код Мађенте стати на пут напредовању француске војске, која већ прелазаше ријеку Тибино на мостовима Сан Мартино и Бувадора, које непријатељ не успе да лагума. У великој битци 4 јуна обје стране изадијаху по 60.000 момака. Француској војсци тек пред вечер стиже у помоћ један батаљон пјемонтскијех стријељача. Наполеон је био у опасности. У пет сати послје подна стиже Мак Махон, и битка се продужи до дубоке ноћи у корист Француза. Мађента наликваше неодлучној битци. Аустријска војска била је изгубила до 10.000 људи, француска до 5.000. Мислио се, да ће Булај понавити нападај, али сјутридан нареди повлачење, и то му је била досљедна наредба, јер одма буде лишен заповиједа.

Милан, који 5 јуна намјераваше устати, није већ имао противу кога, и посла изасланство Виктору Еманујилу, са кључевима града. Прије подна дође Мак-Махон са својом војском. Нома ријечја, којима би се могао изразити како је био дочекан.

зовали, Насљедник престола и пуконик Макри са 100.000 људи од прилике, још су у Лариси и то је цијела резевна трупа грчка.

И Едем-паша је изманирао на положаје са цијелом својом војском, али то је само декорација, јер тиме хоће да покаже непријатељу, да бајати и он мора употребити сву своју снагу, да би успјешно могао да брани своје положаје.

Бој траје од ране зоре до мркле ноћи с променљивом срећом, али очајнички. Кад ноћ наступи, мала је промјена, јер свака странка заузима поново своје старо положаје. — Како ће слатко до падне одмор обојима после тако крваве борбе.

Али није тако. Пошље поноћи почињу на ново да ричу турски топови на цијелој линији, и у праскоорје већ у великој букти цијела убојна линија. Пуконик Мастрани очајно се бори код Гризовали. Турци помоћу посаде у Мелеку форсирају Мелун, али на другим мјестима офанзивно нападају само у случајевима, кад се апсолутно не да друкче. Бој се међу тим и 18. бије само на оном 6—7 километара широком неутралном земљишту, као и 17. и поново док ноћ не наступи. Али изумијајући Смоенскове чете, које код Ревене продире напријед, ни овај дан се не догоди ништа важније. Грци се јуначки боре било у офанзиве, било у дефанзиве, нарочито свонске чете и активна војска. Назад доцкан у ноћ ватра престаје и наступа мир.

Уморена грчка војска сад мисли, да је дојиста мир наступио и да ће моћи да се одмори од дводневне крваве борбе. Можда је сретнији онај, кога је кугла успавала, него онај, кога ће да уснава неспавањо и крајњи умор.

И гле, одмора и опет не би, јер Едем-паша у тишини измјењује своје уморне борце и почиње бој, чега ради и Грци морају на своје положаје.

Сироти Грци ко ће њих да измијени!? Нико! Та с малим изузетком, скоро је цијела грчка војска већ у убојној линији, само пуконик Макра са 10.000 својих момака одмара се још.

Али ни они више, јер ево их гдје убрзаним кораком журе на положаје, јер у дивној свијетлој ноћи, која је обасјана мје сечевоном свијетлошћу, стоји тамо већ одморна турска војска готова на бој.

И тако након отпочинка од једног и по сахата, поново почиње крвопролиће на цијелој линији. Но, сад смо већ на чисто са тактиком Едем-паше.

Он форсира Мелун и Ревену, јер добро зна, да му је сав труд узалуд, до год Мелун не падне и код Ревене побјеђен не буде Смоленски, најбољи заповједник грчке војске.

Али је ово тешка ствар, он је покушао већ и једно и друго. Одбијајући батерије Смоленскове, стало га је много живота, па и Мелун, тако му се чини, као да не бране људи, већ фурије домољубља — јер не само да не уступају испред смртоносне ватре топовске са града Мелекса, него ове фурије већ четири пута јуришаху на саму Мелоксу.

Овде се на успјешној борби може рачунати само тако, ако се грчка војска,

Цар и Краљ удегоше у Милан 8 јуна уз ново неописиво одушевљење. „Колико мора да је трни овај народ!“ веле, да је Наполеон ускликнуо. У свом прогласу од истога дана на италијански народ води:

„Ваши непријатељи, који су и моји, покушавали су да смање оне симпатије у Јевропи према вашој ствари, говорећи да сам ја ушао у рат из личне амбиције или да проширам границе француске. Ако има људи, који не схваћају своје вријеме, ја нијесам од тих. Јавно је мисље данас тако просвијешћено, да се постаје виши с моралнијех дјела, него ли с неплодних добитака; и то морално дјеловање је с поновом слаједити, помажући да се ослободи једна од највећнијех земаља у Јевропи.“

Да видимо, што се догађаше по осталој Италији, која бјеше да постане великом много брже и у смислу много опширнијем него ли што је Наполеон намјерао. Пјемонт је био позвао тосканску владу, да учествује у рат за независност, који позив она одби. Али 29 априла Леопалдо II да изгубио поштутање сили народној, остави сам Тоскану, испраћен до границе дипломатскијем тијелом. Састави се привремена влада, која скупа 8000 момака под заповиједа генерала Улоа. Мало за тијем Принц Наполеон искрца у Ливорно пети корпус француске војске, намјером да оснује нову краљевину Етрурију, што је била у глави Царевој. Ту је барон Риказоли учинио такве услуге Италији, да се не могу никад оцијенити. Стрег, аристократичан, непоколебљив у одлукама, не обзирјући се на похвале ни на осуде, Риказоли је тежио само уједињењу цијеле отаџбине: ни нестрпљивост Кауруова за сједињењем с Пјемонтом, ни мисао Фаринија и Мингетија да се ублажи гнев Наполеоном привременом и неприправном унијом средишњијех држава, не могао га завести странутицим кроз читаву годину, што је био на привременој влади.

која ето већ нема ни мало резерве, престаном борбом крајње изнури — и гле, то је и пошло за руком Едем паши врло крсно.

ДОПИСИ

Зупци, 3 маја 1897. — Молимо, да у Вашем цијењеном листу „Гласу Црногорца“ општамиате следеће.

Нама Зупчанима је криво што нијесте у Вашем цијењеном листу „Гласу Црногорца“ рекли коју и о нама приликом проласка Његовог Величанства Краља Српског покрај наших Зубаца — дивног села у црногорском приморју. На радостан глас да долази Његово Величанство — Краљ Српски у госте нашем Узвишеном Господару — своме брату — ми Зупчани и мушко и женско и младо и старо — све је радосно поврвило у најсвечанијем руху — онамо куда ће проћи најмилији Гост нашег љубљеног Господара Његова Височанства. Ту бијаху такође и Туђемили у свечаном руху. Најприје су били поређени ђаци са својим наставницима и вјероучитељем дон Пером Занетовићем. Посље су били војници на челу којих је био перјаник Његовог Височанства Иво Вретеничић, посље наше сељанке у врло лијепог народном руху. Чим је Његово Величанство Краљ стигао на поглед нашег села звона су звонила на нашим богомољама, а окупљени народ радосно очекивао кад ће стићи Високи Гост, да му изрази своју радост и поднесе Му своје здравље, које прваци нашег села пред народом држаху. Кад је Његово Величанство Краљ стигао, кола су ишла врло лагано, а народ га је најодушевљеније поздрављао са бурним „Живио Краљ!“ све док су прошли наше Зупце. Посље смо се разишли својим кућама радосни због овог дана, те смо били срећни да поздравимо Српског Краља најмилијег Госта нашег љубљеног Господара.

Бери, (Љешанска нахија), 9 маја 1897. год. — Берску равнину са југо-источне стране дијели риј. Ситница од простране Зетске равнице; а са сјевера а помеђу берске равнице и Лужнице уздиже се као самар у правцу са сјеверо-запада на југо-исток повисока главница, Зеленака¹⁾ На западу Бера уздижу се Круси, знатно мјесто у историји Црне Горе. Источни, јужни и југо-западни дио ове равнице, засађен је чувеним берским виногадима. На сјеверо-источном пак крају ове равнице, а на неколико стотине метара далеко од Зеленике, у алузи стародревених и горостасних кошела, брестова, зеленика и др., за неколико метара јужно од старе црквине, трудом и трошком народа љешанског и љешкопољског подигнут је храм у славу св. Георгија, код којег се редовно на данашњи дан сваке године држи црквено-народна слава, која је и ове године свечано прослављена. Истина није био знатно велики број народа, чему је главни узрок

1.) У земљопису за III разр. осн. школе у Црној Гори Зеленака се погрешно назива „равнином“.

У Парми и у Модени валови револуције оборили туђинске престоле, пошто их Аустрија није могла већ подржавати. Послије битке код Мејенте аустријска војска буде опозвана из Ромање и посјед путевих папских покрајина, које су тражила диктатура Пјемонта. Клерикалци у Паризу са Парицом на челу томе су се противили. Пана, ослањајући се на Француску посаду, посла своју војску противу побуњенијех покрајина. У Перуји буде успостављена папска власт великом свирепишћу.

Виктор Емануил посла Фаринија да управља Медоном и Пармом, а Д'Ацелла истијем опуномоћенем у Ромању.

У мају умре у Карзети Фердинандо II, који је знао ласкати војсци и обамљивати свјетину. Млади Краљ Франћешко II није имао те способности, што више, јавно миљење сматрало га је, да није потпуно здраве памети. Његово тупо и чудновато држање, што је чинило да изгледа лудаст, звали су га од васпитања поповског, а без материнске љубави. Његова мати Кристиња Савојска била је умрла кад се он родно, а маћеха му и њена дјена мрзали су га. Није популарнија била ни краљица. Тако млади краљ немаше ни оне власти, што му је отац имао. Најпослије, стара краљица радила је, да га збаци с престола у корист свога сина. Али та завјера није, нашла одзива у народу.

Пјемонт је позивао Франћешка II, да се придружи у рат против Аустрије али томе стадоше на пут Инглоска, Русија и Француска. Уз то се најмљона швајцарска војска побуну, услед закључку Швајцарске конфедерације, да сви они Швајцарци, који се најмљују на туђу службу војничку, губе право грађанства, док су у тој служби. Побуњени буду стрикљани, а остали отпуштени и из службе. Тако Краљ остаде без војске, на које је могао рачунати у нужди. Замијенише их

кишовито вријеме, које од 21 априла без мало сваки дан уз дување јужних вјетрова имамо. Други је узрок осуету Подгоричана, који су редовно увеличавали ову народно-црквену светковину многобројним присуством, јучерашњи долазак на Крушевац Њихових Височанстава Господара, Њагиње и Престолонаследника Данила, Њихових Царских Височанстава Великог Њаза Петра и Велике Њагиње Милице, Њаза Ђорђа и Њагиње Стане и Његове Свјетлости Њаза Мирко. Данас су — како сам разумио — Високи Путници, најсвечаније испраћени од Подгоричана, отпутовали на скадарско језеро.

Пошто су Подгоричани испратили Високе Путнике, заст. вар. управитеља г. Стеван Раичковић са једним бројем дично подгоричке омладине стигао је у Бери, да не би ни ове године сукратили своје присуство овој дивној нашој народно-црквеној светковини. Осим Њешанске нахије и Њешкопоља, који су били у већем броју, дошли су на ову светковину неколико трговца са Црнојевића Ријеке.

У мањем броју било је из Комана, из Пинера. У 9 ура у јутро славоној звона огласио је бојанствену службу, коју је са многољестијем одслужио вриједни свешт. г. Јован З. Вукчевић. Послије св. службе наставила се пјесма и игра уз весело зачињање хитрог шестопука, која је трајала у најбољем реду до дубоке ноћи.

Како на Цетињу канцел. министар. просвјете и црквених дјела мјесечно издаје званични црквено-школски журнал „Просвјета“, то нек је препоручено Туторству берске цркве, да прилоге побожних добротвора ове цркве износи на јавност преко истог журнала. Овдје ћу ради незаборавности од старијих приложника уврстити честитог Србина из Скадра, пок. Филипа Ђеровића, који је из особитог сјећања своје дједовине приложио берској цркви са натписом златну причесну чашу, дискос и дарце; а вриједни и побожни старац, Ђоко Лукачевић из Подгорице прије неколико године приложио два омања, али лијепа од киве — сребра, кандила. Друге прилоге речено Туторство може преко свештеника или учитеља љешанских износити на јавност међу приложницима у „Просвјети.“ Исто Туторство нек се постара, да цркву овог љета прекрије, јер је кров без разлога заварен.

Ма колико је чаробно, дивно и величанствено ово мјесто, и ма колико се тропило на украшење цркве, док се не подигне једна скромна зграда, у којој би виши и отмијенији посјетиоци берске цркве могли одсједати, као што сам и прошлах година говорио, никуда се не може постићи значај, ауторитет и дати бољи карактер данашњој народно-црквеној светковини, онакав какав приличи овом мјесту обдареном највећим положајем и свим украсима и дивотима природног чара. Но како ову цркву обдржавају до 1300 кућа, мишљења сам, да би се ово врло лако извело добровољним прилозима. Из разговора о овом са неким богатјим становницима дознао сам, да би се народ онемо врло радо одзвао, само кад би се Туторство берске цркве са свештенством и старје-

Аустријци и Беварци измијешани са урођеницима, али они попунили само дијелом празнину остављену Швајцарцима.

Између 4 и 24 јуна није било важне битке у Ломбардији. Аустријска војска била се повукла на Минђо, разрушивши за собом мостове. Сам Франц Јосиф узео заповијед над војском, која је 22 јуна заузимала лијеву обалу Минђа од Пенкијеро до Мангове. Французи су били окупили код Монтекарја. Аустријци су намјеравали да изненада опет пређу Минђо и са свом силом да удру на Французе, и уздали су се, да ће их развити. Та се нада осуивала на предоставци, да ће аустријска војска слободно прећи ријеку у два дана, и да ће је Француска чекати, да буде напанута. Али 23 јуна све силе савезничке одиле су напријед. Цар аустријски пође да ноћи у Валеђу, а војска му је пребјегла на брежуљцима између Солферина и Кавријане. Наполеон је спавао у Монтекарју. У два сата у јутро Французи се кренуше пут Солферина а Пјемонтези пут Пешкијеро. Јутро је било магловито. Французи опазиху једнога хушара, који хиташе да објави долазак непријатеља. За њим осуше из пушава и тако се започела анемонита Солферинска битка.

Наполеон одма похита на бојно поље; Цар аустријски посла свој главни штаб у 6 сати, а он са генералом Хесом стиже тек око 9. Главни штаб тражаше Цара, а Цар тражаше главни штаб: 60—70 официра трчало је на коњима тамо и овамо, док се војска била неколико сати прије него је стигао врховни војсковођа. Пошто је стигао, борили су се даље без икаква плана. У једном критичном часу Клам Галас изгуби своју резервну артиљерију, и шивао је, да је тражу тамо овамо. Принц Асије одвоји своју дивизију од Шварценбергове, што је случајно помогло, да њом спасе од потпуног пораза Аустриј-

цима Њешанске нахије и Њешкопоља обратило на народ једним сходним позивом. Надати се, да се овом предлогу позвани неће оглушати. Истина, почетак је најтежи, али без почетка нема ни свршетка, а „прегаоцу Бог даје махове.“ М—р.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Пренос Вукових Костију.) Биоградске „Српске Новине“ доносе овај указ:

Ми Александар I по милости Божјој и вољи народној Краљ Србије.

На предлог нашег министра просвјете и црквених послова, а по саслушању нашег министарскога Савјета, жељећи засвједочити Наше и нашег народа истишито признање сјајних заслуга оца српске нове књижевности, неумрлога Вука Ст. Караџића, ријешили смо и рјешавамо:

1. Да се посмртни остаци Вукови пренесу из Беча и сахране у Биограду.

2. Да се овај пренос учини мјесеца септембра ове 1897 године. Потребан за то трошак да се да из државне благајне.

3. Да о овом преносу узме на се старање Српска Краљевска Академија, која се овлашћује, да овом приликом, о државном трошку, подигне и пристојне билде на гробовима Доситеја Обрадовића и Тура Даничића.

Наш министар просвјете и црквених послова нека изврши овај указ.

у Биограду, 2 маја 1897.

Александар I

(Нове књиге.) Примили смо:

Трговачко књиговодство I и II дио. Написао Јосиф Предећ. Друго допуњено и исправљено издање. Цијена 4 динара. Биоград, штампарија код „Просвјете“, 1897.

Хаџи-Појина буна у Босни. Мемоари Алексе Ј. Поповића — Сарајлије. Издање пишчеве, Биоград, Парна радикална штампарија, 1897. Цијена 1 динар.

Сам наслов ове књижнице буди у нама интерес, да се упознамо са главном личношћу једне важне епохе новије наше историје, коју личност ипак слабо познајемо, и то у колико се сјећамо новинарских вијести о појави њеној на политичкој позорници у оно мутно и бурно доба окупације Босне и Херцеговине. Али кад видимо да је писац ове књижнице не само сарађивао и савременик Хаџи-Појин, него и чиновник у турској па у аустријској служби у Сарајеву, који је био учесником у дјелу вању турске и аустријске власти у кад је ту једна другу замијенила, онда тај наш интерес још више расте.

Писац нам управо излаже, како се подизао и развијао народни отпор против окупације, и како се ова извела, и све то као очевидац. Ми смо имали прилике, да чујемо суд компетентног свједока догађаја, који се излажу у овој књижници, и тај суд потврђује њено излагање, само онака да није потпуно. Али се и по наслову види да писац није намјеравао да пише историју онога догађаја, него само прилог тој исто-

це, на двије уре по подне. Тада су Французи већ заузимали Солферино, пошто је Наполеон био опазно, да је ту био кључ положаја. У епизодама војне француске историје нема ниједнога, где су се официри и војници храбрији показали него у у заузимању Солферина. Лично јунаштво Француза у оној битци од шест ура омогућило је побједу.

Аустријци ипак опет покушаше. Мак-Махон уступи, а Ниел се нађе у опасности, окружен Шварценбергом. Али мало по мало Французи почеше напредовати, и у 6 ура Аустријци се стадоше повлачити, вазда борећи се, али изненадна олујина прекиде битку.

Тај дан се друга битка била између пјемонтске војске и аустријске под Бенедоком код Сан Мартина. Трајала је од јутра до мрака тако крвава, да су Пјемонтези изгубили 4000 мртвих и рањенијех. По шест пута се претимала једна позиција. И није се знало на чијој је страни побједа, док Бенедек не доби наредбу да се повуче. Аустријски писци овој наредби приписују побједу пјемонтској, док по изворима италијанским и француским побједа је била већ обезбјеђена Пјемонтезима. Виктор Еманујил, као обично, давао је примјер војницима.

Аустријци су изгубили 24 јуна 13,000 мртвих и рањенијех, Французи 10,000. То ујасно позорје бојишта солферинског допринесе жељи Наполеоновој, да се ратовање обустави. Нагађају се и други узроци одустајања од ратовања. У Француској јавно миљење поставане све хладније. Па је ту било и војничко питање. Истина да је још био у Тоскани неотакнут пети корпус; и да је Комут долазио код Цара с обећањем револуције у Угарској: Наполеон није био убеђен, да својом војском може заузети Каврилатер; он није могао разумјети, како Аустријци не побједише на Солферину. Осим тога Наполеон се бојао

рији. И колико се сјећамо, ово је први прилог, и лијеп примјер савременицима, да се на њ угледају, па да забилеже своје усомене, да будући писац историје оне народне борбе не буде принуђен слиједити стране писце.

Слушали смо, на прилику, приповиједати, како се и колико опирао аустријској војсци оцак Ризванбеговића на Херцеговини, и како је развалинама притиснуо сва кућау чељад, али се није предао, па о том јуначком и трагичном дјелу, достојном безмртне пјесме, још нијдје ни спомена! А вријеме пролази, па пролазимо и ми са напишем усоменама...

Отуда вриједност ове књижнице.

Њепота у животу. Естетичка расправа с особитим обзиром на душевно народно одгајање. Пише др. Ст. Павловић. Особити отисак из књижевног листа „Наде“. Сарајево, земаљска штампарија, 1897.

(Књижевни Оглас.) Изашле су из штампе десет свезака романа ПАРИСКИ МОХИКАНЦИ од француског романијера Александра Диме. Свака свеска износи два штампана табака великог формата и стаје 10 нов. Нећељно излазе најмање три свеске. Свеске се могу добити у свима књижарама у аустро-угарској, и гдје нема тамо пиљемо непосредно. Поруче ваља слати књижари Јов. Пуље у Земун.

(+ Војвода Омалски.) Посљедња париска катастрофа задрепастила је цио обрзовани свијет. Човјек готово не би могао да вјерује у могућност таквог случаја у наше дане, и то у Паризу! Али је то случај, и ми га, и као људи, и као пријатељи великог и племенитог француског народа од срца сажаљемо. Ну он се ето није задовољио својим несрећним жртвама. Јер докле су вриједни и окретни париски ватрогасци и могли усигурити, да странини огањ обуздају и угуше, и да од њега сачувају околне грађевине, морална његова ватра однијеће собом још многу жртву. Париски случај, побуђује у нама међутим у толико јаче и усрдније саучешће, што нам се чини, да је њиме провиђење учинило велику неправду племенитости срца људског. Јер има ли чега жалоснијег и страшнијег, по видјети и чути, како за трен ока странини огањ уништава толико најплеменитијих живота баш у тренутку, кад су се они посвећавали најузвишенијој служби рода људског: помоћи биједним и убогим?! Ако се икада гинуло за спаситеља, и ако је њему таква смрт угодна, онда ће свијема жртвама посљедње париско катастрофе двери рајске бити широм отворене.

Несрећа међутим никад не долази сама. И дубоко увиђајући и страшно погођени срдници и пријатељи изгорелих париских жртва још ће за дуго осјећати страшно ударе посљедње зле коби.

Она се ето тако страшно коснула човјека, чије смо име горе истакли, да он није преживио ни неколико часова послије примљене вијести о њој. И племенити родољуб, прожмани хришћанин, врени човјек, ватрени патриота, храбри војвода, дубоки мислилац и вриједни књижевник, у исто-

Прусије на Рајни, која је имала шест корпуса приправнијех. И побједитељ изненади Јевропу, тражећи примирје у побјеђенога! Што је значило мир без Метана. Никад веће жалости последије толико националне радости!

Савезничка војска 6 јула била је готова на нову битку. Виктор Еманујил није ништа знао, да је Наполеон тражио примирје. Сјутри дан генерал Флери донесе одговор из Вероне. Франц Јосиф је био примио примирје. Вијест пуче као гром из ведре неба!

Кавур дотрча из Торина учини коначног састанка двају Цара. Огорчосе противу Наполеона било је на врхунцу. Кавур даде оставку.

Виктор Еманујил надвлада сам себе. Знао је да мора прогутати грку пилулу, и одлучи да то учини с достојанством. Витешка оцјена примљеног добротинства затвори му уста укору. „Кавкагод била одлука нашег Величанства — Краљ рече Наполеону у очи Видафранке — његоваћу вјечну благодарност за оно што сте учинили за независност Италије и молим вас да вјерујете у свакој прилици, да можете рачунати на моју вјерност.“

Нијесу ни у аустријском стану били задовољни примирјем. Ту се држало да још није парница изгубљена. Било би занимљиво знати како је Наполеон убједио младог Цара на мир. Зна се да је Франц Јосиф изашао са састанка блајед и тужан. Кад је у вечер потписао прелиминаре мира, рекао је Принцу Наполеону, који је био довио спис у Варону: „Молим Бога, ако икад постанете владаром, да вас поштеди од бола, што ја сада осјећам.“

пријемо узорни грађанин и сип посљедњег француског краља није оплакивао под страшним рушевинама само једну своју блиску рођаку; не, и јачи од таког удара надали су на његово срце: војводу Омалског морала је страшно забољети целокупна не срећа у свој својој горостасности, племенито његово срце морало је узбузати своје кудале у узбуђењу за толиким жртвама, а како у напуњене три четвртине столећа срце не смије више брао кудати, то су му ово били посљедњи одкуцаји. Благо човјеку, чије срце под таквим теретом малакше!

„A l'étranger comme cher nous chape sent aujourd'hui qu'il y a dans le monde un grand Français de moins“ — вели поводом смрти Војводи Омалског један његов земљак, један друг му у Француској Академији. И он има потпуно право. Само што се нама чини, да у Војводи Омалском није умро само велики Француз, већ је у њему нестало једног великог човјека, којим се наше покољење може поносити и на коме и наши претци и наши потомци могу позанидјети.

Четврти син француског краља Луја Филипа, Анри Орлеански, Војвода Омалски свршио је гимназију уредно као дјеца из обичних грађанских породица. Бистар и вриједан човјек. Он је свој глас потврдио као официјер на бојном пољу; добар патриота, он је то остао у часовима најтеже среће и највећих почасти, као год и у данима гоњења и страдања, увијек готов да за Француску жртвује све; човјек у цуном смислу то ријечи, он је био на измјеници: краљевски војник, искрен и ненадмашан друг; неумитан судија готов да се за своју жртву заложу, чим се правда задолжи, поштен и убијен политичар, чији је једини програм био: срећа Француске, али онаква какву ју је сама жељела; љубитељ науке и вјештина, он их је волио и ради других, и у љубави према њима мислио је на просвећене духове цијелога човјечанства; уз краљевско његово срце удружена је била идеална душа Жиродинска; уз Анрија IV сретао се у њему и тумач Де Сен Пијер.

Француска га је неколико пута прогнала, на ипак је он био највјетренији Француз; она му је одузимала његова имања, на ипак он оставља њој, њеним наукама и вјештинама непрегледно благо, чија се вриједност цијени на много десетине милиона, и то срећно благо у виду најтежег адимара савремено цивилизације.

„Разгонећи војводеине удворице смрт доуцита његово поштовање онима, који су му се дивили из даљине“, вели Гастон Денан, завршујући свој чланак о књижевним и научним дјелима покојног војводе. Ми смо му се дивили од дана, кад смо га по дјелима његовим, из којих прозира његова племенита душа, познали. Он је у очима наших био метеор, каквоме равна нема, и коме се и из ово даљине вјечно дивимо с дубоком тугом, што се на хоризонту још дуго није могао задржати.

Благословљена земља француска! Твоји Краљевци су твоја предана дјеца и онда, кад си им претцима главе одрубљивала; они те љубе неизмјерно и онда, кад их ти у тренутној забуни гониш од себе; ма каква их судба снашла, ма какве мијене настуниле, они су у једноме стални а то је љубав према теби!

Да ли то могу да појме други народи? Тешко или никако. Ми Срби ти се дивимо и поштујемо слободу којима си Јевропу даровала, ми ти и на биралитету, и на бојном пољу, и у академији наука, и у твојим салонима жељимо синова, на које би се могло претом указати с обилежјем:

— То ће бити, или, то је други Војвода Омалски!

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

ЦЕТИЊЕ, 16 маја.

(Врањински Никољдан.) На Врањини прослављен је љетни Никољдан, као слава манастирска, по обичају, присуством многобројног побожног народа из околиних нахија. Његово Високопреосвештенство Митрополит г. Митрофан пошао је на Врањину у очи празника, и на сам празник служио је св. литургију са виле свештеника. Вријеме је било тај дан лијепо.

(Помлод цетињске општине.) Поводом бављења на Цетињу Њ. Царског В. Велике Књагиње Милице, општина цетињска нашла се побуђена да изкаже Њ. Цар. Височанству, као својој Добротворци, која је грађење овдјењег водовода потакла обилатом повчаном помоћи, своју дубоку благодарност. На ту сврху општински пресједник су два члана поднио је Њезиним Царском Височанству двије сребрне чаше, народне израде, као знак те благодарности. Њезино Царско Височанство најмилиствивије је примило овај поклон и захвалило цетињској општини, распитавши за стање водовода и за количину и каквоћу воде.

(Личне вијести.) Високопреосвештени Митрополит г. Хади Сава отпутовао је у уторник у Оцињ.

(Вријеме.) Ружна времена, доста хладна, са честом кишом једнако трају још од испред Ђурђева-дјеви, на велику штету озимних усјева и уопште све љетне јер ће по дуговима закаснити орање и сјање кукуруза, а гдје је већ посијан киша му доста шкоди.

(Одбор у помоћ) пострадалих наших крајева од поплава доставило нам је следећи списак прилога:

Свота Скупљених прилога износила је у 15 бројт „Гласа Црногораца“ а. в. ф. 27.313 и 4 новч. сувише 217 багаша жита, 6 брави и 5 ока уља.

Администрација Брањика десети п у т ф. 95, Уредништво Српског Гласа из Задра 18, Српска Колонија у Софији на 2 фебруари давала је забаву у корист пострадалих од поплава у Србији и Црној Гори, на којој је пало доброволних прилога 684 динара: по одбитку трошкова. Краљевско Српско Министарство Иностранних Дјела преко нашег Министарства Иностранних Дјела послао је за помоћ пострадалих од поплава у Црној Гори 236 и 10 динар. — или а. в. ф. 111 и 50 новч.

Из Шавника:

Г. г. Неимаровић и Црногорац трговци ф. 10. Г. г. Љубо Павић 5, Стеван Пекић 5, Неђељко Милашиновић трговац 5, Новак Тушило 4, Косто Лучић учитељ 3, Драго Гломазић трговац 3, Трифо Томић 2, Јово Миланиновић трговац 2, Радоје Павић 2, Јоно Сивковић занатлија 1, Васо Јокић Робаџија 1, Којо Ђуровић терзија 1, Мијо Кирић 50 новч. Ристо Ивановић ковач 50 новч.

Преко Администрације, „Заставе“ послао г. Давид Гајмиња из Руме с. 10.

Свега до данас ф. 27.592 и 54 новч. сувише 217 багаша жита, 6 брави и 5 ока уља.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА“.

ПARIЗ, 9 маја. — Бугарски Књаз и предеједник Фор измјенили су посјете.

РИМ, 11 маја. — У камари при расправи афричке политике, Рудини је примио дневни ред, који одобрава владину политику. Тај дневни ред приљен је великом већином.

БУКАРЕСТ, 14 маја. — Званични буџетни о здрављу Престолонаследника доноси стање врло озбиљно услед бронхопнеумоније. Данас је мало бољи.

БАКАРЕСТ, 15 маја. — Стање Престолонаследника једнако узнемирује, и ако је онће стање на боље.

БАКАРЕСТ, 16 маја. — Побољшање стања Престолонаследника траје.

Грчко-турски рат.

АТИНА, 9 маја. — Закључено је примирје од 17 дана. Већина грчке артиљерије иде у Термоније.

АТИНА, 10 маја. — У уторник била је битка код класца Фурке. Грци су уздржали своје положаје, и сјутри дан су се повукли у Тартица. Турци су хтели да ступу на пут том повлачењу и претријели су знатни губитак од грчке ватре. Битку је прекинуло примирје. Грци су се повукли у Дамнију, а Турци су на старој грапци.

ЦАРИГРАД, 10 маја. — Порта је саопштила званично посланицима, да примирје влада на бојништима.

ПARIЗ, 11 маја. — У камари Ханато је казао да су Балканске државе слиједиле савјете велесила. Турска, која је већ примила први апел Јевропе, одређе се првијех прехеранијек захтјева. (Живо одобравање.)

ДАМИЈА, 11 маја. — Официри, који имају одредити зону неутралну ирисједи су у грчки стан. Турске страже понае су пуцале на грчку линију, без икакве посљедице.

АТИНА, 12 маја. — У неутралној зони наоде се класци осим Фурке, који заузимају Турци. Двије војске су се повукле оставив између себе зону неутралну од 800 метара.

КАНЕА, 12 маја. — Посљедње грчке трупе оставиле су Крит.

АТИНА, 13 маја. — Едем наша је рекао грчкијем члановима делегације за неутралну зону, да ће он уговорити мир, и позвао да се наменују грчки делегати. Примирје ће трајати 15 дана. Влада је саопштила преставницима велесила изјаву Едем-наше, и изјавила да је Грчка већ повјерила своје интересе велесилама, те нема разлога да улази у директне преговоре.

ЦАРИГРАД, 14 маја. — Посланици велесила управили су ноту Порти захваљујући за примирје, и саопштавајући да су оупомоћени да преговарају о миру, на основи начела ретификације границе против инвазије хајдучке и по стратегичкој обсервацији. Ратна контрибуција има бити саразмјерна ефективнијем турскијем губитцима и финансијској снази Грчке. Нијпослије ако су уговори уништени ратом, не могу бити привилегије, што су велесиле дале Грчкој.

ЛОНДОН, 14 маја. — У доњој кући Керзон је изјавио, да је на Криту дигнута неутрална зона.

АТИНА, 15 маја. — Посљедња партија војске још је на Криту због времена.

АТИНА, 16 маја. — Влада је положила у националној банки 110,000 либара за пенлату купона. Влада је управила велесилама меморандум односно услова мира, који се расправљају између велесила. Многи Гарибалдинци се виде по граду без оружја. Рикоти Гардибалд појетно је Ралија, који му је живо захвалио.

КАНЕА, 16 маја. — Турци пријете у случају ако крену турске трупе. Амизали су предупредили гувернера, да ће он бити одговоран. Исајил је обећао да ће удолжити свој уплив.

ОБЈАВА.

Крцун Матов Костић, из Цеклина, отишао је има 12 година у свијет; до назад четири године бавио се је у Цари граду, одакле је отишао пеће у Азију, али својима пије о соби гласа давао. Сад пак чује се да је пеће у Бугарској. Усљед моље његове мајке, умољав се сваки онај, који би што о поменутом Костићу знавао, да би доставио.

Кан. Министар. Ин. Дјела.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

С којом подисати и сви уопште од браства Иличковића, данас 9 маја, као на дан престављења нашег незаборављеног брата, вриједног и разборитог попа Луке Иличковића, који је послје дугог боловања преселио се у вјечност у 65 години свога живота. Савјесно вјерно и ваљано обављао је свештеничку дужност за пуних 40 год. — По високој наредби био је одређен за свештеника у Бару издигнућем народу Васојевичком у вријеме четворогодишњег рата Црногорско-Турског; ће је по несрећи остао удовац без добре попадије и 3 одрасла сина, школовата у основној школи; те се сам поврати у Брчели; у овом се десил преустројство црногорских парохиа и он остао међу умироваћено свештенике; због тога а и по крајњој нужди би принуђен ступити у другог брака. Са обзиром његова страдања — Његово Височанство нашег премилостиви Господар није му скратио Високу Владалачку милост, но му је све до данас давао годишње по 60 флор. хранећи га не само насупшним хљебом, но више лијечећи као момком његово тужно срце: за које ми браћа Иличковићи — као вјерни и послушни поданици из дубине душе указујемо највишу благодарност Његово Височанству нашем премилостивом Господару Књазу Николи I.

По том благодаримо г. г. свештеницима: попу Јоку Јовачевићу и попу Николи Јовановићу, који су смртне остатке покојникове опојале по обредима наше матере цркве, матери земљи предали. Надгробну бесједу говорио је покојнику г. поп Никола Јовановић, која је велики угисак имала на све присутне.

Још благодаримо свима нашим пријатељима из све Црмичке и Ријечке нахије, који ни учасници бише личним присуством у нашој жалости. — Свима нека је вјечно признање и благодарност до гроба.

Брчели, 9 маја 1897.

О ж а л о ш т е н и:

удова: Ивана; браћа: гл. кмет Нико; пр. нар. док. Иво, Богдан и Перо Иличковићи.

LUXARDO
MARASCHINO di ZARA
Questo Liquore rinomato
non dovrebbe mancare
a nessuna mensa.

Zadar
(Dalmacija)

Задар
(Dalmacija)

(3-37)

Употребљене црногорске поштанске марке од сваке врсте купујем. Цијену за 100 или 1000 комада молим да јавите отвореном дописницом.

Erlaucht Graf Salm

Baden b. Wien, Jägerhausgasse 8, N.-Ö.
(1-5)

